

Minister moeilijkheden vreesde van de voorgestelde wijziging (*Handelingen der Staten-Generaal* 1900—1901 II, blz. 1671 v. o., 1672 en 1678). De heer MACKAY, hoewel niet overtuigd dat moeilijkheden uit de door hem voorgestelde wijziging konden volgen, trok zijn amendement daarop in, vertrouwend dat de Regeering de juiste interpretatie van het artikel zal weten te handhaven tegenover schoolopzieners die er anders over mochten denken (*Handelingen der Staten-Generaal* 1900—1901 II, blz. 1679).

Dit vertrouwen zal ook door den ondergeteekende niet beschaamd worden. Bovendien is het hem niet bekend, dat er zich sedert omstandigheden hebben voorgedaan, die tot wijziging zouden dringen.

Vide AFDEELING.

Arbeid. Voor zoover de opmerking, dat naar het gevoelen van onderscheidene leden de Kamers van arbeid tot nog toe niet dan een zeer gering resultaat hebben opgeleverd, de strekking mocht hebben om op eene herziening der wet op de Kamers van arbeid aan te dringen, zij hierop geantwoord, dat ook den ondergeteekende herziening noodzakelijk voorkomt, maar dat hij de dusver opgedane ondervinding niet voldoende acht om thans reeds tot zoodanige herziening over te gaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
KUYPER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 24 Januari 1902.

GLEICHMAN.
VAN WELDEREN RENGERS.
SASSEN.
RUTGERS VAN ROZENBURG.
RAHUSEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902. (2)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding van de algemeene opmerking, die vooral bij het wetsontwerp tot vaststelling van het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902 tot uiting kwam, de klacht namelijk over het buitengewoon groot aantal schrijf- en drukfouten, dat in de stukken voorkomt en welke tijdrovende correctiën noodig maken, merkt ondergeteekende, wat zijn Departement aangaat, op, dat hij het betreurt, dat het aanbrengen van die verbeteringen noodzakelijk was, maar in die nadere opgave van schrijf- en drukfouten slechts mag worden gezien het streven om de gedrukte begrotingsstukken zoo nauwkeurig mogelijk met de geschrevene te doen overeenstemmen.

Ter beantwoording van de beschouwingen en opmerkingen, waartoe het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp overigens aanleiding gaf, zij het navolgende medegedeeld:

§ 1. *Departement van Defensie.* Het door sommige leden voorgestane denkbeeld om de Departementen van Oorlog en van Marine tot één Departement van landsverdediging te vereenigen, om daardoor meer eenheid in de inrichting der defensie te ver-

krijgen, wordt naar de meening van ondergeteekende, door niet geringe bezwaren gedrukt; niet het minst daarin gelegen, dat de werkring van het Departement van Marine zich evenzeer uitstrekt tot de taak, die de zeemacht in Indië, als tot die, welke zij ten opzichte van Nederland te vervullen heeft.

Voor eene goede samenwerking van de Departementen van Oorlog en van Marine in zake de landsverdediging acht ondergeteekende deze samensmelting niet noodzakelijk en hij sluit zich te dien aanzien aan bij de vele leden, die ook deze meening uitspreken.

Waar de zee- en landmacht samen moeten werken bij de verdediging van het grondgebied des Rijks, kan eene vaststelling van de organisatie, die aan elk dezer deelen der strijdmacht ter bereiking van dit gemeenschappelijk doel moet gegeven worden, zeer wel door overleg tusschen de beide verantwoordelijke Ministers worden verkregen.

De middelen, die voor ieder Departement op zich zelf noodig zijn, om dit gemeenschappelijk doel te bereiken, zijn bovendien zóo verschillend, en de eischen waaraan de beide Departementen moeten voldoen, zóo uiteenlopend, dat ondergeteekende voorschijnt de voorkeur blijft geven aan twee afzonderlijke Departementen ieder onder een eigen verantwoordelijk hoofd.

Hoewel de ondergeteekende eene goede regeling van de verhouding van twee directeuren tot den Minister, niet tot de onmogelijkheden rekent, en hij ook de meening, door de hier aan het woord zijnde leden geuit, dat de man, die de details der aangelegenheden van Oorlog en van Marine te zamen kan beheerschen, nog geboren moet worden, niet zou durven te onderschrijven, vermeent hij toch, dat de taak die één Minister van landsverdediging te vervullen zou hebben, zeer zwaar zou zijn.

Want ook op ander gebied is, zooals door deze leden werd opgemerkt, samenwerking tusschen verschillende Ministers noodig, waaronder ten aanzien van de behartiging der Nederlandsche belangen in het buitenland die tusschen de Ministers van Buitenlandsche zaken en van Marine kan genoemd worden. Evenals met het Departement van Oorlog, heeft dus het Departement van Marine ook met de Departementen van Koloniën en van Buitenlandsche Zaken vele punten van aanraking, die zeer groote Staatsbelangen betreffen.

Uit een financieel oogpunt zal eene samenvoeging stellig geen voordeel opleveren.

Aan ondergeteekende is van eene samensmelting der Departementen van Marine en van Oorlog in Frankrijk niets bekend.

§ 2. *Beleid des Ministers.* Naar aanleiding van het in eene der afdeelingen uitgesproken gevoelen omtrent het werkbeheer merkt ondergeteekende op, dat ook door hem steeds met belangstelling wordt kennis genomen van de meeningen van den gepensionneerden vice-admiraal MAC LEOD, al kan hij daarmede niet altijd instemmen. Daar het vraagstuk bij de nadere behandeling van de regeling der werfadministratie van zelf aan de orde zal komen, meent hij daarop thans niet verder te moeten ingaan.

Met genoegen werd door ondergeteekende vernomen, dat door sommige leden verklaard werd, dat zij in de groote uitgaven aan de marine ten koste gelegd, en die zij betreuren, nochtans geen reden vonden tot afstemming der begrooting.

§ 3. *Organisatie en plan van aanbouw.* Met instemming en waardeering vernam ondergeteekende, dat door verschillende leden werd opgemerkt, dat het onjuist is, dat de aanschaffing van het nieuwe materieel stelselloos geschiedt.

Omtrent de taak der marine, zoowel hier als in Indië, en omtrent de aan onze zeemacht ter vervulling van die taak te geven samenstelling en organisatie, liepen bij de opvolgende Ministers in de laatste jaren, zooals terecht wordt opgemerkt, de meeningen weinig uiteen, en ondergeteekende sluit zich daarom geheel aan bij hetgeen door deze leden tegen eene wettelijke regeling van de sterkte en samenstelling onzer zeemacht wordt aangevoerd.

Ook het in groote trekken als grondslag vaststellen bij de wet van het soort der aan te bouwen schepen, de eischen, waaraan zij moeten voldoen, en hunne minimum getalsterkte, welk denkbeeld door enkele leden werd voorgestaan, vindt bij ondergeteekende geene instemming.

Eindversl. der Comm. van Rapp. over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor 1902.

Hij blijft het den verkieselijksten weg achten, den werkkring der zeemacht, zoowel in Nederland als in Indië, in hoofdtrekken vast te stellen en daarop de samenstelling en sterkte van het benodigde materieel te baseeren, zonder dat hieraan bij de wet eene vastheid gegeven wordt, die wellicht later bij veranderde omstandigheden zou kunnen blijken belemmerend te werken.

Het streven van ondergeteekende zal er echter op gericht zijn om bij de indiening zijner plannen voor nieuwen aanbouw met de Volksvertegenwoordiging tot overeenstemming te geraken omtrent de samenstelling en sterkte van het materieel, dat voor de vervulling van de in hoofdtrekken aan te geven taak der zeemacht noodig is. Het plan van aanbouw kan dan, zooals door de verschillende leden werd opgemerkt, geleidelijk worden uitgevoerd, en de voortgang van den jaarlijkschen aanbouw worden geregeld in verband met het getal en den vermoedelijken levensduur der schepen en onze financiële krachten.

Daar ondergeteekende met deze leden van oordeel is, dat voor de verdediging van het moederland zoowel als van de koloniën en voor de belangen van den algemeenen dienst geregelde aanbouw dringend noodig is, hoopt hij op hun zeer gewaardeerden steun bij zijne toekomstige aanvraag om gelden voor nieuw materieel te mogen rekenen.

§ 4. *Nieuwe aanbouw.* Aan het voornemen van ondergeteekende om bij suppletoire aanvraag voorstellen te doen tot het aanschaffen van materieel voor de defensie van ons land aan de zeezijde, zal zoo spoedig mogelijk gevolg worden gegeven.

Hierbij zal, zooals ook reeds uit het medegedeelde in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over dit hoofdstuk blijkt, rekening gehouden worden met de door velen geuite meening, dat de voorgenomen verbetering der Dordtsche waterwegen geene vertraging behoeft te brengen in den aanbouw van schepen voor 's lands verdediging aan de zeezijde.

Het algemeen plan van de defensie aan de zeezijde vereischt nog eenige aanvulling, waartoe nader overleg met den Minister van Oorlog wordt gepleegd. Vermoedelijk zal een schip, geschikt voor de stelling Helder, het eerst voor aanbouw in aanmerking worden gebracht.

De onderhandelingen om tot den aanbouw van eene onderzeesche boot te geraken zijn met de betrokken maatschappij aangeknoopt.

§ 5. *Materieel.*

a. *Kruisers.* De minder gunstige berichten betreffende de nieuwe pantserdekschepen, waaromtrent vele leden hunne teleurstelling uitspraken, zijn zooals in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der andere Kamer onder § 9 werd uiteengezet, te wijten aan de invoering van de waterpijpketels, waarmede men, althans voor de groote schepen, zich op het terrein van proefneming had begeven. Door de sedert opgedane ervaring en de daarbij noodig gebleken wijzigingen zullen, naar verwacht mag worden, voortaan betere resultaten worden bereikt. Dat gemis aan de noodige goed geoefende stokers zich ook deed gevoelen, valt niet te ontkennen. De Minister stelt het op prijs, dat de maatregelen, die hij wil nemen om daarin te voorzien, worden gewaardeerd.

De meening van een der leden, dat op de booten der maatschappij „Zeeland” machinale stookinrichtingen worden aangebracht, moet, naar ingewonnen informatie, op eene dwaling berusten; naar de mogelijkheid om zoodanige inrichting aan boord van schepen toe te passen werd dezerzijds reeds vroeger een onderzoek ingesteld, dat echter tot geen resultaat heeft geleid. Inmiddels kan worden medegedeeld, dat aan het departement van Marine is aangeboden een stoomketel van een nieuw type, die, hoewel niet machinaal gestookt wordende, onder meer het groote voordeel zou aanbieden ook door minder geoefend stokerspersoneel gemakkelijk te kunnen worden bediend. Met dien ketel zullen kosteloos proeven worden genomen voordat tot eventuele aanschaffing wordt overgegaan.

b. *Waterpijpketels.* Zooals elders reeds werd uiteengezet, zijn de bezwaren aan de waterpijpketels verbonden nog nergens geheel overwonnen. Een groot nadeel blijft o. a. ook het hooge kolenverbruik. Houdt men hiermede rekening, dan wordt onge-

twijfeld de gewichtsbesparing, die de lichtere ketels aanbieden voor een deel opgeheven door het meerdere gewicht aan kolen benodigd; of wel men ziet den afstand, dien men met een gegeven kolenvoorraad hoopt te kunnen afleggen, aanmerkelijk verminderd. Het grootste voordeel, dat in het gebruik van waterpijpketels gelegen is en waarom ze voor militaire doeleinden toepassing vinden, is dan ook te zoeken in den korten tijd, voor stoomopstoken benodigd.

c. *Kolenladen.* Ondergeteekende hoopt dat men tot bespoediging van het overnemen van kolen op onze schepen geraken zal.

§ 6. *Personeel.*

a. *Korps zeeofficieren.* Overtuigd van de wenschelijkheid om jongelieden, die zich aan den zeedienst willen wijden, reeds op jeugdigen leeftijd met de speciale opleiding voor hunnen toekomstigen werkkring te doen aanvangen, zal, indien het aantal adspiranten ook dit jaar te gering blijft, de toelating tot het Koninklijk Instituut op jeugdiger leeftijd dan thans is bepaald, zeer zeker ook een punt van ernstige overweging moeten uitmaken.

b. *Bonden van mariniers en van marine-matrozen.* Bij het groot verschil van gevoelen dat — blijkens de discussiën, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gevoerd omtrent de werking van de hierbedoelde bonden en de aan die bonden toegekende rechtspersoonlijkheid — blijkt te bestaan, en wederom aan het licht treedt door het dienaangaande gezegde in het onderwerpelijke verslag, is de vraag, of het hoofd van een militair departement het verlenen van rechtspersoonlijkheid aan dergelijke vereenigingen behoort te bestrijden en of hij, met betrekking tot de toetreding tot dergelijke bonden, verbiidend, werend, behoort op te treden, eene zeer gewichtige.

Ondergeteekende acht het intusschen boven allen twijfel dat, waar het recht tot het stichten van zulke bonden aan alle ingezetenen in de Grondwet is gewaarborgd, de weigering van rechtspersoonlijkheid, ook aan militaire bonden op dien grond niet wel mogelijk is.

Hieruit volgt dat de taak van het hoofd van een militair departement zeer bezwarend wordt, want eenerzijds is hij daardoor gedwongen het beginsel van „laissez faire” te huldigen, terwijl hij anderzijds verplicht is de discipline streng te handhaven.

Aan deze verplichting zal ondergeteekende zich in geen deele onttrekken, tot staving waarvan hij verwijst naar het voorkomende op bladz. 8, de laatste twee alinea's en naar de laatste alinea van het eerste lid op bladz. 9 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende deze begroting.

Het door één lid betoogde, n.l. „dat de behandeling der rechtsquaestie nopens de toelating van militaire bonden als rechtspersonen, de taak is van het geheele Kabinet, omdat de militairen behooren tot de ingezetenen bij art. 9 der Grondwet bedoeld”, in het midden latende, is ondergeteekende van gevoelen, dat de ondervinding in den laatste tijd omtrent de werking van militaire bonden opgedaan, er op wijst, dat het zeer gewenscht zou zijn, deze aangelegenheid eens nader onder de oogen te zien.

In verband hiermede moge nog worden aangeteekend, dat, hoewel in den boezem des volks de onjuiste opvatting bestaat, dat de Koninklijke goedkeuring is aan te merken als een Koninklijk bewijs van instemming met het doel der vereeniging, de ondergeteekende toch moet betwijfelen of door de vervanging dezer goedkeuring door eene eenvoudige registratie, de bezwaren, aan deze bonden eigen, voldoende zouden worden ondervangen.

c. *Korps Mariniers.* De toezegging, door ondergeteekende gedaan in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op den 20sten December j.l., dat hij zou overwegen of het wenschelijk en noodig is om de commissie, benoemd in zake eene reorganisatie van het Korps Mariniers, uit te breiden en aan deze een ruimer opdracht te geven, heeft tot het besluit geleid dat een en ander te zijner tijd zal geschieden.

Gelijk hij zich bij die gelegenheid heeft uitgesproken, kunnen de voorstellen tot reorganisatie van het Korps eerst vasten vorm verkrijgen, nadat overleg zal zijn gepleegd met de Ministers van Koloniën en van Oorlog.

§ 7. *Verschillende punten.*

a. *Bureau Personeel en Materieel.* Ondergeteekende vernam met voldoening, dat vele leden zich konden vereenigen met de voorgestelde nieuwe inrichting van de afdeling Personeel bij het Departement, waarbij de chef van den staf aan het hoofd dier afdeling gesteld zal worden.

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord aan de andere Kamer werd medegedeeld is ondergeteekende niet van gevoelen, dat de directeur van scheepsbouw steeds onvoorwaardelijk chef van de afdeling Materieel behoort te zijn; het ligt nochtans niet in zijn voornemen deze functie voor het tegenwoordige aan eenige andere autoriteit op te dragen, aangezien de wijze, waarop de betrekking thans vervuld wordt hem daartoe allerminst aanleiding geeft.

b. *Jeneververstreking aan boord.* Uit de op de aangeduide plaats van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer gebezigde woorden mag geenszins de gevolgtrekking worden gemaakt dat nooit eene andere opwekking, dan een oorlam, aan de bemanning van 's Rijks schepen wordt gegeven. Veeleer mag uit de voorlaatste alinea besloten worden tot eene zooveel mogelijke beperking van het verstrekken van jenever.

Ingevolge art. 78 van de Instructie voor de commandeerende officieren van Harer Majesteit oorlogsschepen, (Hoofdstuk IV, Tweede Deel der Verordeningen van de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht) is de commandant gemachtigd om bij slecht weder of bij buitengewone werkzaamheden, koffie met de bijbehoorende suiker te doen verstrekken, van welke bevoegdheid steeds een ruim gebruik wordt gemaakt.

c. *Territoriale wateren.* Teneinde tot eene vaststelling van de beide grenzen der territoriale zee met onze daarbij betrokken bureaen Pruisen en België te geraken zijn, met bepaalde voorstellen als grondslag, met beide Regeeringen onderhandelingen betreffende die aangelegenheid geopend, waarop echter nog niets naders werd vernomen.

Eerst nadat die grenzen definitief vastgesteld zijn, kan tot het in kaart brengen der territoriale wateren worden overgegaan.

d. *Loodswezen.* Een onderzoek heeft uitgemaakt, dat de schepen welke te IJmuiden bij slecht weer zonder loods zijn binnen gekomen en in de buitenhaven aan den grond zijn geloopen, ten gevolge van zwaar stormweer en hooge zee buitengaats niet beloodst konden worden. Door deze weersomstandigheden verkeerden de kotters, welke zich nog buitengaats bevonden in de onmogelijkheid eene sloep uit te zetten, om een loods af te geven, terwijl het enkele malen voorkwam, dat vanwege het hevig stormweer zelfs het dienstdoende stoomloodsvaartuig niet naar buiten kon stoomen. Eenmaal kwam het voor, dat een schip door het stoomloodsvaartuig niet kon worden bediend, omdat dit vaartuig reeds bezig was een ander schip voor te stoomen.

De Minister van Marine,

KRUYD.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 24 Januari 1902.

VAN NIEROP.

VAN ALPHEN.

MEINESZ.

'T HOOFT.

SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJDE.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VII B der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1902. (2)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. *Herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen.* De blijkens het Voorloopig Verslag in ééne afdeling gemaakte opmerking, dat in de wetgeving op de grondbelasting, voor zooveel de landbouwschuren en bergplaatsen betreft, na de wet van 1870, eene reeks van fouten zou zijn gemaakt, moet de ondergeteekende in het midden laten, wijl de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) niet is teruggekomen op het bepaalde bij art. 32 van die van 22 Juli 1873 (*Staatsblad* n°. 116).

Intusschen wil hij wel erkennen, uit hetgeen hem door de ingediende adressen en van andere zijde is bekend geworden, den indruk te hebben verkregen, dat de wet van 1897 op dit punt wijziging behoeft voordat kan worden overgegaan tot vaststelling van het percentage van heffing volgens art. 36. Of die indruk juist is en van welken aard dan die wijziging zou moeten zijn, kan echter eerst blijken als de uitkomsten der bovengemelde herziening vaststaan en het verslag zal zijn ingekomen van de hoofdcommissie aan wie de leiding der herziening is opgedragen. Ook hij hoopt, dat dan eene regeling moge worden gevonden die in alle opzichten zal voldoen, en die de moeilijkheden zal ondervangen welke in verband met de draagkracht der belastingschuldigen bij de berekening der vermogensbelasting en ten aanzien van de heffing van provinciale en gemeentelijke opcenten, worden gevreesd. Vooralsnog meent de ondergeteekende dus, bij gebreke van de onmisbare gegevens omtrent de te treffen regeling zelve, geen nadere meening te moeten uitspreken.

§ 2. *Personeele belasting.* Het wetsontwerp houdende gedeeltelijke herziening der wettelijke bepalingen omtrent de personeele belasting zal eerlang weder worden ingediend. Uit de daarin gebrachte veranderingen zal tevens blijken om welke reden het door de Regeering is ingetrokken en in hoeverre gevolg is kunnen gegeven worden aan de in het Voorloopig Verslag en vroeger gemaakte opmerkingen.

§ 3. *Vermogensbelasting.* Aan het Departement van Financiën zijn geene gegevens voorhanden, die in staat stellen tot het geven van een antwoord op de hier gestelde vraag. De in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerking heeft intusschen aanleiding gegeven tot het instellen van een desbetreffend ambtelijk onderzoek.

§ 4. *Wet op het recht van successie.* Het is aan het Departement van Financiën niet gebleken, dat vele beschikkingen, welke eigenlijk legaten zijn, in levensverzekeringscontracten vermomd worden. En het is ook onwaarschijnlijk dat dit het geval zou zijn.

Hoewel tegen het denkbeeld om de uitkeeringen op polissen van levensverzekering, bij het overlijden van den nemer verschuldigd, niet langer vrij te stellen van successierecht, principieel bezwaren zijn aan te voeren, erkent de ondergeteekende dat het zich ook zeer goed laat verdedigen. Inderdaad schijnt het vreemd dat vermogensvermeerdering ten gevolge van die uitkeeringen vrij blijft van eene belasting, die bijna zonder andere uitzondering alle uit overlijden verkregen vermogensvermeerdering treft.

Maar de zaak vooral uit een practisch oogpunt beschouwende, bespeurt men dat het wenschelijk is, den bestaanden toestand te handhaven.

Niet zelden is de premie betaald door hen aan wie de uitkeering na overlijden moet geschieden; het gaat niet aan hen successierecht te laten betalen over een kapitaal dat zij als het ware zelf hebben bijeengebracht.

Wanneer uitkeeringen van kapitaal worden getroffen door het successierecht, dan is er geene reden om lijfrenten en pen-